

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060107

DOM
2018-08-28
Stockholm

Mål nr
M 10355-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, slutliga beslut 2017-10-11 i mål nr M 1650-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ), 556001-5835
981 86 Kiruna

Ombud: Advokat TC

Motpart

Länsstyrelsen i Norrbottens län
971 86 Luleå

SAKEN

Avvisning av ansökan om tidsbegränsat ändringstillstånd avseende verksamhet i Malmberget/Vitåfors i Gällivare kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1419614

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Luossavaara-Kiirunavaara AB (publ), i fortsättningen LKAB eller bolaget, har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens slutliga beslut och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning. Bolaget har vidare yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i samband med återförvisningen klargör att en Natura 2000-prövning inte är nödvändig för den ansökta verksamheten samt att ansökan är lämpligt avgränsad och kan prövas som ett tidsbegränsat ändringstillstånd i förhållande till nuvarande grundtillstånd från 2007.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

LKAB har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande:

Det som ska bedömas är om den nu ansökta verksamheten kan påverka miljön inom berört Natura 2000-område på ett betydande sätt och därmed kräva tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Bedömningen av om Natura 2000-tillstånd krävs ska inte utgå från hela den nu pågående verksamhetens påverkan. I artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet sägs endast att det är andra planer och projekt som kan behöva beaktas, dvs. mer eller mindre framtida verksamheter. EU-rätten kräver således inte att det görs en bedömning av den samlade påverkan.

En tillämpning av 7 kap 28 a § miljöbalken förutsätter att det finns en risk för betydande miljöpåverkan i ett Natura 2000-område av den ansökta verksamheten. I detta fall har bolaget ansökt om att få hantera ökade mängder rågods inom gruv-industriområdet, att i anrikningen avskilja den ökade mängd anrikningssand som det externa rågodset ger upphov till och att deponera denna anrikningssand i det befintliga sandmagasinet.

Beräkningar av de konsekvenser som den ändrade verksamheten kan medföra har indikerat att utsläppen av kväveföreningar kan öka icke obetydligt. Genomförda

försök med externt rågods visar dock att de uppmätta halterna av ammoniakkväve är mycket lägre än de beräknade. Mätningar i bräddvatten och i recipienten vid försök med externt rågods under 2016 och 2017 visar att vare sig halter eller mängder ökat på grund av försöken. Det saknas anledning att tro att fortsatt användning av externt rågods från Svappavaaraområdet med ökad deponering av anrikningssand under 2018 skulle resultera i andra bedömningar.

Utsläppen räknade som mängder påverkas av de faktiska bräddvattenflödena. Även om bedömningar gällande bräddvattenflöden är förenade med viss osäkerhet har flödena inget samband med intag av externt rågods. Bräddningens omfattning är i allt väsentligt beroende av mängden uppumpat gruvvatten och nederbörd på magasinerna samt tillrinning från omgivande markområden. Dessa faktorer påverkas inte av den ansökta verksamheten.

Det finns därmed ett fullgott underlag för att konstatera att den ansökta verksamheten/ändringen inte på något sätt är av sådan betydelse att det krävs en Natura 2000-prövning. Den sökta verksamheten kommer inte medföra någon ökad belastning av betydelse på recipienten Lina älv.

Verksamheten/ändringen uppfyller samtliga förutsättningar som framgår av lagtext, motiv och rättspraxis för att kunna prövas som ett ändringstillstånd. Det finns möjligheter att föreskriva de ändrade eller nya villkor som behövs, med den enda begränsningen att det enligt 24 kap. 5 § miljöbalken ska vara frågan om villkor för den samlade verksamheten som har samband med den prövade verksamheten. Bolaget har dock visat att den ansökta begränsade tillkommande verksamheten inte bedöms ha någon tillkommande miljöeffekt och att ytterligare villkor därmed inte behöver föreskrivas.

Ett ändringstillstånd skulle gälla endast för en kort tid, till och med 2018. Ett uteblivet tillstånd skulle få mycket allvarliga konsekvenser för LKAB. Värdet av den produktion som det sökta ändringstillståndet skulle möjliggöra beräknas uppgå till 1,5 miljarder kronor per år. Detta kan sättas i relation till hela koncernens nettoomsättning som 2016 uppgick till drygt 16 miljarder kronor. Det är uppenbart att det inte finns någon rimlig

proportionalitet mellan den skada som bolaget skulle drabbas av och den möjliga miljövinst som skulle uppstå.

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande:

Bolagets ansökan har en alltför snäv avgränsning. Det saknas förutsättningar för att i alla relevanta delar föreskriva de villkor, i detta fall avseende utsläpp till vatten, som behövs för att säkerställa att en otillåten påverkan inte ska uppstå i det berörda Natura 2000-området.

Det kan ifrågasättas vilka effekter av utsläppen till vatten, både direkta och indirekta, som med tillräcklig säkerhet kan hänföras till den befintliga verksamheten respektive till den nu sökta ändringen. Den sökta ändringen är i praktiken så integrerad med den befintliga verksamheten på platsen, däribland gråbergsupplag och övrigt processvatten/lakvattenhantering i direkt anslutning till sandmagasinet, att verksamheterna ska betraktas som en verksamhet som bör prövas och regleras i ett sammanhang.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturvårdsverket har i remissyttrande anfört i huvudsak följande:

Naturvårdsverkets anser att tillståndskravet kan aktualiseras såväl vid nyanläggning som vid ändring av en verksamhet. Vid ansökan enligt 9 kap. miljöbalken om ändring av en befintlig verksamhet är det fråga om en ny verksamhet som verksamhetsutövaren vill sätta igång. Denna nya verksamhet är inte pågående sedan tidigare. Tillståndsplikten i 7 kap. 28 a § miljöbalken gäller därför utan hinder av övergångsbestämmelsen. I bevarandeplanen för Torne och Kalix älvsystem omnämns gruvverksamheten som en verksamhet som innebär en risk för påverkan av bevarandeområdet.

Bestämmelsen i 7 kap 28 a § miljöbalken bör förstås på så sätt att även om endast en begränsad del av en verksamhet är uppe för prövning finns en skyldighet att i linje med artikel 6.3 ta hänsyn till andra redan pågående och planerade verksamheter vid bedömningen om det är frågan om en betydande påverkan på miljön i ett Natura

2000-område. EU-rätten kräver att det görs en bedömning av den samlade påverkan på det aktuella Natura 2000-området.

Av Mark- och miljööverdomstolens praxis avseende prövningens avgränsning framgår att tekniska, miljömässiga och geografiska samband måste bedömas från fall till fall. Domstolen måste kunna ta ställning till den miljöpåverkan som den sökta verksamheten kan medföra och ansökans avgränsning får inte innebära att domstolen är förhindrad att meddela villkor i alla delar som är relevanta från miljösynpunkt. För de villkor som meddelas får det heller inte råda någon osäkerhet om vad som gäller i förhållande till villkor som redan har meddelats.

Det är inte processuellt möjligt att ställa krav på försiktighetsmått och skyddsåtgärder för något annat än den begränsade del av verksamheten som LKAB har valt att söka ändringstillstånd för. Det hindrar en fullständig, exakt och slutlig prövning av Natura 2000-frågan i enlighet med vad Högsta domstolen slagit fast. Enligt Högsta domstolens dom kan svenska processuella bestämmelser inte tillämpas på ett sätt som strider mot den bakomliggande EU-rätten. Mycket talar därför för att det inte möjligt att tillåta en prövning av ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 § miljöbalken i det fall en verksamhet helt saknar ett Natura 2000-tillstånd. En rättstillämpning som tillåter en sådan prövning skulle strida mot artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet.

Även om det sker en tillståndsprövning enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken är det svårt att se att tillstånd kan ges. Vid tillståndsprövningen ska det göras en kumulativ bedömning såvitt avser den skada som kan uppstå på livsmiljöer och de störningar som kan uppstå på arter i Natura 2000-området. Samtidigt kommer det inte vara möjligt att meddela försiktighetsmått och skyddsåtgärder för hela verksamheten i syfte att minimera denna skada. Det är mycket svårt att se att Natura 2000-tillstånd kan meddelas för ändringen under dessa förutsättningar.

Naturvårdsverket instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att tillstånd krävs enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för den samlade verksamheten inom gruvområdet och att det varken är lämpligt eller möjligt att pröva en ansökan som inte

medger en sådan prövning. Ansökan är därför för snävt avgränsad och mark- och miljödomstolens beslut att avvisa ansökan är korrekt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utgångspunkter för prövningen

LKAB:s gruvverksamhet i Malmberget och malmförädlingsverksamhet i Vitåfors omfattas av ett s.k. grundtillstånd från 2007. Bolaget har nu ansökt om ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 § första stycket miljöbalken för att vid anrikningsverket i Vitåfors använda rågods från två av bolagets gruvor i Svapavaaraområdet samt att under 2018 öka deponeringen av anrikningssand med 0,3 miljoner ton utöver vad tillståndet från 2007 medger.

Från bolagets pågående verksamhet sker utsläpp av vatten till Lina älv. Älven tillhör Kalixälvens avrinningsområde och ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. Utsläpp av vatten till Natura 2000-området sker främst genom bräddning från klarningsmagasinet. Vattnet är på grund av gruvverksamheten förorenat av metaller och näringsämnen. Bolagets verksamhet i Malmberget/Vitåfors har inte tidigare prövats enligt Natura 2000-bestämmelserna i 7 kap. miljöbalken.

Den fråga som Mark- och miljööverdomstolen nu har att pröva är om den verksamhet som bolaget ansöker om tillstånd till också kräver ett Natura 2000-tillstånd. Vid den prövningen är det av betydelse om tillståndsplikten ska bedömas enbart utifrån den sökta verksamhetens påverkan på Natura 2000-området eller utifrån den samlade påverkan från bolagets hela verksamhet. Om ett Natura 2000-tillstånd krävs uppkommer också frågan om bolagets ansökan om ändringstillstånd med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning kan ligga till grund för den prövning som då ska ske.

Tillståndsplikten för pågående verksamhet

Av övergångsbestämmelserna till bl.a. 7 kap 28 a § miljöbalken framgår att verksamheter som påbörjats före den 1 juli 2001 är undantagna från kravet på tillstånd i 7 kap. 28 a §. Den som efter detta datum avser att starta en verksamhet eller ändra den måste däremot förvissa sig om att verksamheten eller åtgärden är förenlig med

bestämmelserna (se prop. 2000/01:111 s. 50). En ändring av en verksamhet kan sålunda kräva Natura 2000-tillstånd även om verksamheten har påbörjats före 2001 (Mark- och miljööverdomstolens dom den 25 juni 2012 i mål nr M 676-12 och EU-domstolens praxis bl.a. dom den 7 september 2004 i mål C-127/02, p. 29, Waddenzee).

Detta innebär att varken det faktum att bolagets verksamhet i Malmberget och Vitåfors påbörjades innan tillståndsplikten i 7 kap. 28 a § miljöbalken infördes eller att en Natura 2000-prövning inte gjordes i samband med tillståndsprövningen 2007, hindrar att den ändring som bolaget nu ansöker om tillstånd till kan vara tillståndspliktig enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Bedömningen av verksamhetens påverkan

Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § första stycket miljöbalken krävs om en verksamhet eller åtgärd på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

Bestämmelsen genomför artikel 6.3 i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet). Av artikeln framgår att alla planer eller projekt som, enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt, kan påverka ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, ska bedömas med avseende på konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området.

Av Mark- och miljööverdomstolens praxis framgår att bedömningen av en verksamhets påverkan på skyddade livsmiljöer och arter i ett Natura 2000-område ska göras tillsammans med andra pågående eller planerade projekt (se MÖD 2014:46).

Detta synsätt framgår också av Europeiska kommissionens vägledning till artikel 6 i art- och habitatdirektivet. Där anges att flera mindre konsekvenser som var för sig inte är betydande, tillsammans kan innebära en betydande påverkan och att den samlade effekten av planer och projekt därför ska beaktas (se Europeiska kommissionen, Skötsel och förvaltning av Natura 2000-områden: Artikel 6 i art- och habitatdirektivet 92/43/EEG, s. 34 f).

Även om ordalydelsen i 7 kap. 28 a § miljöbalken inte helt återspeglar direktivets lydelse, är det enligt Mark- och miljööverdomstolen klart att bedömningen av en sökt

verksamhets påverkan på ett Natura 2000-område ska göras tillsammans med andra pågående och planerade verksamheter och åtgärder som också påverkar området. Det innebär i detta fall att bedömningen av om den sökta ändringen kräver Natura 2000-tillstånd ska ske tillsammans med påverkan från den pågående verksamheten. Ett annat synsätt skulle kunna göra det möjligt att undgå en Natura 2000-prövning genom att successivt genomföra ändringar som var och en betraktad för sig inte når upp till kravet på tillstånd, men som sammantagna över tid kan påverka miljön på ett betydande sätt. Ett sådant förfarandesätt kan inte anses överensstämma med direktivets syfte och kan inte heller anses förenligt med innebörden av bestämmelsen i 7 kap. 28 b § som uttryckligen säger att pågående verksamhet ska vägas in i bedömningen av frågan om tillstånd kan lämnas.

Krävs Natura 2000-tillstånd?

Av praxis framgår att det inte behöver klarläggas att ett projekt har en betydande miljöpåverkan på ett Natura 2000-område för att en tillståndsprövning enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken ska ske, utan en sådan prövning ska göras så snart det är troligt att det finns en sådan påverkan (NJA 2013 s. 613 p.10 och EU-domstolens dom den 7 september 2004 i mål C-127/02, p. 41, Waddenzee).

Av bevarandeplanen för Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem anges gruvor som ett exempel på verksamheter som kan ha negativ påverkan på området genom en ökad belastning av miljöfarliga ämnen som tungmetaller och näringsämnen. Bolagets pågående verksamhet medför utsläpp av förorenat vatten från sandmagasinet till Lina älv. Vattnet innehåller metaller och näringsämnen bl.a. kväveföreningar.

Även om den utredning som bolaget gett in i målet ger visst stöd för att den ändring av verksamheten som bolaget vill göra inte innebär någon betydande påverkan på recipienten Lina älv, går det inte med stöd av utredningen att utesluta att intaget av externt rågods och en ökad deponering av anrikningssand kan leda till större utsläpp av förorenande ämnen i recipienten. Det kan dessutom inte uteslutas att den pågående verksamheten har en betydande påverkan på Natura 2000-området. Eftersom den sökta verksamheten, i vart fall tillsammans med den redan pågående, kan antas påverka

miljön i Natura 2000-området på ett betydande sätt kräver verksamheten ett Natura 2000-tillstånd.

Finns det underlag som behövs för en bedömning av om tillstånd kan ges?

Om en verksamhet kan antas påverka miljön i ett Natura 2000-område ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla de uppgifter som behövs för prövningen enligt 7 kap. 28 b och 29 § miljöbalken. En tillståndsansökan ska avvisas på grund av processhinder om miljökonsekvensbeskrivningen har så allvarliga brister att den inte kan utgöra grund för ett ställningstagande till verksamheten eller åtgärdens inverkan på miljön (jfr NJA 2009 s. 321).

Vid en prövning av om tillstånd enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken kan ges ska tillståndsmyndigheten göra en samlad bedömning som är fullständig, exakt och slutlig. Det betyder att miljökonsekvensbeskrivningen måste innehålla en utredning som möjliggör en sådan bedömning. Ett Natura 2000-tillstånd förutsätter att tillståndsmyndigheten kan väga in verksamhetens alla aspekter och samlat pröva återverkningarna på det skyddade området (se NJA 2013 s. 613, p. 13). Underlaget måste ge tillståndsmyndigheten förutsättningar att föreskriva de villkor som behövs för att hindra att skada eller betydande störningar på livsmiljöer och arter i området uppkommer.

Det sätt på vilket bolaget har valt att avgränsa sin ansökan och miljökonsekvensbeskrivning innebär att det saknas ett underlag som gör det möjligt att samlat bedöma den påverkan som den sökta och pågående verksamheten har på Natura 2000-området. Det finns inte heller ett underlag som gör det möjligt att avgöra om de villkor som redan gäller för verksamheten är tillräckliga för att undvika att det uppstår skada på Natura 2000-området. Med den avgränsning som ansökan fått är det dessutom tveksamt om det är möjligt att, vid behov, meddela villkor i alla relevanta delar. Eftersom bolagets ansökan om ändringstillstånd och underlaget för denna inte möjliggör en Natura 2000-prövning i enlighet med de krav som uppställts i praxis, har det varit riktigt av mark- och miljödomstolens att avvisa ansökan. Överklagandet ska därför avslås.

Sammanfattning

Ansökan om ändringstillstånd innebär, i vart fall tillsammans med den redan pågående verksamheten, en risk för betydande miljöpåverkan på Natura 2000-området och det krävs därmed en tillståndsprovning enligt 7 kap. 28 a § första stycket miljöbalken. Eftersom ansökan om ändringstillstånd saknar ett underlag som möjliggör en bedömning av samtliga relevanta miljömässiga konsekvenser och föreskrivande av nödvändiga villkor, har mark- och miljödomstolen haft fog för sitt beslut att avvisa ansökan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2018-09-25

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Malin Wik, referent, tf. hovrättsassessorn Kristina Dreijer samt f.d. tekniska rådet Staffan Lagergren.

Föredragande har varit Mathilde Degerfeldt.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

SLUTLIGT BESLUT
2017-10-11
meddelad i
Umeå

Mål nr M 1650-16

SÖKANDE

Luossavaara-Kiirunavaara AB, 556001-5835, 981 86 Kiruna
Ombud: Advokat TC

MOTPART

Länsstyrelsen i Norrbottens län, 971 86 Luleå

SAKEN

Ansökan om tidsbegränsat ändringstillstånd avseende dels utökad deponering av anrikningssand, dels utvidgad hantering av rågods mm. i Malmberget/Vitåfors, Gällivare kommun

Avrinningsområde: Kalixälven (4)
Koordinater (Sweref 99 tm): N: 7466194 E: 745080 (Sandmagasinet)

BESLUT

Mark- och miljödomstolen avvisar ansökan.

Dok.Id 284350

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se	090-77 18 30	måndag – fredag 08:30–16:30

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Orientering.....	3
Domstolens handläggning	3
Yrkanden	4
Domar och beslut	5
Tillstånd till miljöfarlig verksamhet.....	5
Tillstånd till vattenverksamhet	7
Natura 2000-tillstånd	7
Ansökan	7
Denna ansökan	7
Nuvarande och ansökt verksamhet.....	9
Miljökonsekvenser	10
Prövningens omfattning	14
Yttranden	16
Inkomna yttranden.....	16
Länsstyrelsen i Norrbottens län	16
LKAB	33
Skäl för beslutet	36
Parternas inställning till ansökans avgränsning.....	36
Mark- och miljödomstolens bedömning.....	37
Hur man överklagar	39

BAKGRUND

Orientering

Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) bryter och förädlar järnmalm i Kiruna, Svappavaara och Malmberget. De färdiga produkterna utgörs i första hand av pellets, men även en viss del sinterfines.

Gruvdriften i Malmberget och Kiruna har pågått i mer än 100 år. Gruvdriften i Svappavaara påbörjades under 1960-talet. Verksamheten avbröts under 1980-talet, men har nyligen återupptagits i dels det tidigare dagbrottet Leveäniemi, och dels i det nya dagbrottet Gruvberget. Bolagets malmförädling i Malmberget bedrivs inom industriområdet Vitåfors, som är beläget cirka 8 km norr om Gällivare och 4 km norr om Malmberget. Restprodukter från malmförädlingen, i första hand anrikningssand, leds via ett processvattensystem till ett dammsystem nordväst om industriområdet. Därifrån förs det mesta vattnet tillbaka till malmförädlingsprocessen. Bräddning sker också till recipient.

Recipient för bolagets processvatten är Lina älv som rinner ut i Ängesån cirka 90 km nedströms Vitåfors. Lina älv tillhör Kalixälvens avrinningsområde och ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem (SE0820430)

I detta mål ansöker LKAB om tillstånd (ändringstillstånd) att få använda rågods även från andra gruvor än Malmberget i anrikningsverket i Vitåfors och att få öka deponeringen av anrikningssand från anrikningsverket.

Domstolens handläggning

LKAB inkom med tillståndsansökan till domstolen den 12 juli 2016. Remissmyndigheter och övriga intressenter har beretts tillfälle att yttra sig över ansökan genom kungörelse. Yttranden har inkommit från Länsstyrelsen i Norrbottens län och Miljö- och byggnämnden i Gällivare kommun. Mark- och miljödomstolen har avgjort frågan utan huvudförhandling, efter skriftlig kommunikering mellan

parterna. LKAB har vid två tillfällen under målets handläggning justerat sina yrkanden i inskränkande riktning.

Nedan redovisas parternas slutliga yrkanden, de delar av ansökan som är relevanta för domstolens prövning i fråga om ansökans avgränsning samt motparternas inställning till ansökan.

YRKANDEN

LKAB yrkar tillstånd (ändringstillstånd) enligt 9 kap. miljöbalken att

- deponera icke-farligt avfall i form av anrikningssand (avfallskod 010306) intill en årlig mängd av 2,5 miljoner ton under 2018, samt
- inom ramen för det i miljödomstolens deldom 2007-12-11 lämnade tillståndet under 2017 och 2018 i Malmberget producera erforderlig mängd rågods samt att för produktionen av slutprodukter i Malmberget även utnyttja rågods från två av bolagets gruvor i Svappavaaraområdet (Leveäniemi och Gruvberget), intill en mängd av 2,8 miljoner ton 2017 och samma mängd 2018.

Därutöver hemställer bolaget om godkännande av den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen och om verkställighetsförordnande.

Bolagets har inte föreslagit några tillkommande villkor, utan anser att verksamheten kan bedrivas inom ramen för tidigare meddelade villkor.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att ansökan har en för snäv avgränsning och att tillstånd inte kan beviljas med stöd av bestämmelserna om ändringstillstånd.

DOMAR OCH BESLUT

Tillstånd till miljöfarlig verksamhet

Tidigare meddelade tillstånd

Koncessionsnämnden för miljöskydd lämnade i beslut den 28 november 1991 tillstånd för LKAB att bryta järnmalm i Malmberget. Malmbehandlingsanläggningarna i Vitåfors har prövats av Koncessionsnämnden i ett flertal beslut, bl.a. den 7 december 1971 och den 16 juni 1989.

Nu gällande grundtillstånd

Umeå tingsrätt, miljödomstolen, har i deldom den 11 december 2007 i mål M 2090-06, lämnat LKAB tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken att i Malmberget bryta intill 20 miljoner ton järnmalm per år samt att vid bolagets malmförädlingsanläggningar i Vitåfors årligen tillverka högst 14 miljoner ton slutprodukter, varav högst 9 miljoner ton prima pellets. Tillståndet omfattar även deponering av inert avfall i form av gråberg intill en mängd av 6,3 miljoner ton per år, deponering av icke-farligt avfall i form av anrikningssand intill en mängd av 2,2 miljoner ton per år, samt mottagning, behandling, lagring och deponering av icke-farligt avfall från svavelreningsprocessen intill en mängd av maximalt 30 000 ton per år.

Ändringstillstånd

Mark- och miljödomstolen har även i dom den 8 maj 2014 i mål M 1746-12 lämnat LKAB tillstånd enligt 16 kap. 2 § miljöbalken (ändringstillstånd) att deponera icke-farligt avfall i form av gråberg dels i de deponier i vilka deponering av gråberg får ske enligt miljödomstolens deldom den 11 december 2007 (mål M 2090-06), dels i Tingvallskulle före detta dagbrott, intill en mängd av 8 miljoner ton under 2013 samt 9 miljoner ton per år under åren 2014, 2015 och 2016 och därefter intill en mängd av 6,3 miljoner ton per år.

Gällande villkor

För den miljöfarliga verksamheten gäller idag slutliga villkor föreskrivna dels i grundtillståndet genom deldom den 11 december 2007 (villkor 1, 5-11 och 13), deldom den 19 maj 2015 (villkor 15-31) och deldom den 16 december 2015 (villkor 32) samtliga i mål M 2090-06, dels i dom om villkorsändring den 2 februari 2010 i mål M 1821-09 (villkor 4), dom om villkorsändring den 14 januari 2014 i mål M 2480-13 (villkor 2 och 3) och dom om ändringstillstånd den 8 maj 2014 i mål M 1746-12 (villkor 12 och 14). I mål M 2090-06 återstår att pröva behovet av villkor för utsläpp till luft av kväveoxider. I provotidsredovisning, som inkom till domstolen den 28 september 2017, anser bolaget att det saknas såväl processinterna som reningstekniska åtgärder eller kombinationer av sådana åtgärder som kan föreskrivas i form av åtgärdsvillkor eller läggas till grund för villkor med begränsningsvärden. Bolaget föreslår därför att provotiden avslutas utan att sådana villkor föreskrivs. Bolaget avser dock att fortsätta utreda frågan om minskade utsläpp av kväveoxider.

Anmälan

Utöver ovan beskriven prövning har bolaget till tillsynsmyndigheten anmält försök avseende intag av rågods från bolagets gruvor i Svappavaaraområdet (Gruvberget, Leveäniemi och Mertainen) samt från Kiruna. Försöken avser produktutveckling i förädlingsverken inom Vitåfors gruvindustriområde med parallell utvärdering av utsläppsbilden från verksamheten. Anmälan har skett dels för perioden den 1 april 2016 till och med den 30 juni 2017, dels för perioden den 1 juli 2017 till och med den 30 november 2017. Länsstyrelsen har i beslut den 22 april 2016 och den 5 juli 2017 lämnat anmälan utan åtgärd. I anledning av att anmälan kompletterats på grund av en konstaterad felaktig beräkning av halt ammoniakkväve i bräddat vatten har länsstyrelsen framhållit vikten av att försöken görs så att föreskrivna villkor för utsläpp till vatten kan innehållas.

Tillstånd till vattenverksamhet

Tillstånd att anlägga sand- och klarningsmagasin inom gruvindustriområdet i Vitåfors har meddelats separat. Tillstånd till det ursprungliga dammsystemet lämnades av Norrbygdens vattendomstol i dom den 2 februari 1953. Dammsystemet har därefter kompletterats och byggts på i etapper. Tillstånd till dammhöjning och andra kompletterande åtgärder har på senare tid meddelats genom dom den 21 juni 2006 (mål M 2536-05), dom den 11 juni 2010 (mål M 2806-08) och dom den 21 februari 2014 (mål M 1745-12).

Natura 2000-tillstånd

Något tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken för verksamheten i Malmberget/Vitåfors föreligger inte.

ANSÖKAN

Till ansökan finns bifogat bland annat en teknisk beskrivning och en miljökonsekvensbeskrivning, båda avseende utökad deponering av avfallssand vid sandmagasin samt intag av externt rågods vid Vitåfors industriområde, samt en avfallshanteringsplan, en säkerhetsrapport och en konceptuell efterbehandlingsplan, samtliga avseende LKAB:s verksamhet i Malmberget.

Bolaget har i ansökan och i senare yttranden anfört i huvudsak följande, såvitt nu är av intresse.

Denna ansökan

Bolaget har tillstånd bland annat att deponera anrikningssand intill en mängd av 2,2 miljoner ton årligen. På grund av varierande och periodvis lägre järnhalt i sovrat rågods från malmbrytningen i Malmberget har mängden anrikningssand (synonymt med vad som nedan även kallas avfallssand) ökat trots att det tillstånd som bolaget har att bryta intill 20 miljoner ton järnmalm per år inte utnyttjas. Mängden anrikningssand ökar även något på grund av den försöksdrift med användning av rågods från bolagets andra gruvor som anmälts enligt vad som också framgår nedan.

Bolaget ansöker därför nu om ett tidsbegränsat ändringstillstånd för utökad deponering av anrikningssand under 2018 intill en årlig mängd om 2,5 miljoner ton.

Lägre järnhalt i rågodset från Malmberget gör även att mer rågods per ton slutprodukt kan krävas än vad som redovisades vid tillståndsprövningen 2007. Bolaget vill därför att tillståndet ska förtydligas till att avse erforderlig mängd rågods.

Mot samma bakgrund, men dessutom på grund av att rågodsbrist kan uppstå i Malmberget/Vitåfors av produktionstekniska skäl hemställer bolaget även om tillstånd att under 2017 och 2018 vid malmförädlingsanläggningarna i Vitåfors använda så kallat externt rågods, det vill säga rågods från bolagets gruvor i Svappavaaraområdet (Gruvberget och Leveäniemi). I den ansökan som låg till grund för nu gällande tillstånd beskrevs att rågods från Kiruna skulle nyttjas i malmförädlingsverksamheten i Malmberget till dess att gruvan i Malmberget uppfyllde rågodsbehoven.

Under 2015 uppgick produktionen i Malmberget till 16,3 miljoner ton järnmalm och 8,5 miljoner ton slutprodukter. Deponeringen under året av avfallssand uppgick till 1,4 miljoner ton.

Bolaget har efter anmälan till tillsynsmyndigheten medgivits möjlighet att under en period använda rågods från bolagets andra gruvor för försök inriktade mot produktutveckling och miljökonsekvenserna därav. Bolagets avsikt är att därefter med stöd av de erfarenheter som erhålls från försöken, hos mark- och miljödomstolen ansöka om permanent tillstånd för deponering av erforderlig mängd avfallssand med användning av rågods från bolagets andra gruvor efter 2018. Nu föreliggande ansökan avser att överbrygga tiden fram till dess för att möjliggöra därunder planerad produktion. Bolaget anser sig således redan nu ha underlag för att kunna konstatera att den produktionen är tillåtlig, vilket bland annat innefattar att bolaget förutsätter att för grundtillståndet föreskrivna villkor ska kunna innehållas också vid produktion enligt ett erhållet ändringstillstånd.

Nuvarande och ansökt verksamhet

Efter uppföring av i gruvan bruten järnmalm sovras denna i en torr process för avskiljning av sidoberg. Därefter anrikas det från sovringsen erhållna rågodset i en våt process med magnetseparering, vilket resulterar i den slig som i första hand utgör råvara för produktion av pellets. Vid anrikningen uppkommer även avfallssand som ett avfall uppblandat med vatten i en slurry. Fastkoncentrationen i slurryn ökas i förtjockare med flockningsmedel. Efter avslamning av vatten pumpas avfallssanden ut till sandmagasinet där den deponeras.

Under de kommande åren bedöms det finnas tekniska begränsningar i Malmbergets underjordsgruva som kan leda till att produktionen i gruvan inte är tillräcklig för att försörja förädlingsverken i Malmberget/Vitåfors med rågods i erforderlig mängd. Järnhalten i det rågods som produceras i Malmberget bedöms dessutom fortsatt kunna variera och vara lägre på olika nivåer och i olika malmkroppar. Sammantaget gör det att annat rågods från bolagets övriga gruvor behöver tillföras för att hålla produktionen av pellets uppe i planerad omfattning. Dessa faktorer tillsammans med att bolaget även av andra skäl behöver en större flexibilitet i sin produktion gör att bolaget nu begär tillstånd att ta in på respektive brytningsort sovrat rågods med ursprung i bolagets andra gruvor i Svappavaaraområdet och i Kiruna till förädlingsverken i Malmberget/Vitåfors. Bolaget bedömer att en inblandning av upp till cirka 25 % rågods från bolagets andra gruvor kommer att bli aktuell under nu ansökt tid. Fördelningen av denna andel på de olika gruvorna måste bolaget ha frihet att bestämma utgående från vid varje tidpunkt aktuell tillgång, malmernas karakteristik och föreliggande kundkrav beträffande produktkvalitet.

Eftersom dessutom järnhalten i rågods från gruvorna inom Svappavaaraområdet inte är högre än den framtida bedömda järnhalten i Malmbergsgruvan måste mängden avfallssand förutsättas öka även vid användning av rågods från gruvor i detta område. Bolaget bedömer att deponeringen av avfallssand kommer att behöva uppgå till mellan cirka 2,25 miljoner ton och 2,55 miljoner ton till och med 2018. Det kan nämnas att vid full tillåten produktion om 14 miljoner ton slutprodukter

räknar bolaget med att deponeringen av avfallssand skulle kunna komma att uppgå till drygt 4 miljoner ton/år och behovet av rågods från bolagets andra gruvor nå upp till mer än 6 miljoner ton/år.

Avfallssanden kommer liksom hittills att tillföras sandmagasinet med så kallad spigottering syftande till att bland annat bygga upp beacher av sand intill magasinets dammvallar. Beroende på mängden och fördelningen av rågods mellan ursprungsgruvorna bedöms avfallssanden ha något varierande egenskaper vad gäller kornstorlek. Anrikningssand med ursprung i rågods från Leveäniemi kommer exempelvis att vara mer finkornig än sand från Malmberget. Med beaktande av detta vid den eftersträvade uppbyggnaden av sandbeacher bedöms skillnaderna i materialegenskaper inte påverka dammsäkerheten.

Bolaget erhöll under 2014 tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken att höja sandmagasinets dammvallar. Efter planerade dammhöjningar under 2016 och 2017 beräknas deponeringskapaciteten uppgå till cirka 10 miljoner ton räknat från början av 2016. Den kapaciteten kommer givetvis att tas i anspråk snabbare i och med förutsatt ökad deponering av avfallssand jämfört med vad som tidigare kunnat bedömas. Arbete pågår med en ansökan om permanent tillstånd till en mer omfattande användning av externt rågods och ökad deponering av anrikningssand med inriktningen att ge in den när aktuell ansökan prövats.

Miljökonsekvenser

Övergripande bedömning

Miljökonsekvenser av den ansökta ändrade verksamheten har beskrivits i miljökonsekvensbeskrivningen, med bland annat omfattande redogörelser för de utredningar som genomförts beträffande rågodsets karaktäristik, klassning och påverkan på utgående vatten.

Ett så kallat nollalternativ är redovisat i miljökonsekvensbeskrivningen baserat på att tillstånd inte erhålls till nu ansökta ändringar. Konsekvensen av nollalternativet

är att gällande tillstånd för produktion av slutprodukter i Malmberget inte kan utnyttjas, innefattande att befintlig produktionskapacitet inte kan utnyttjas.

Under den tid som anmälda försök med användning av externt rågods har för verksamheten i Malmberget/Vitåfors föreskrivna villkor innehållits. Detta avser även det slutliga villkor gällande utsläpp till vatten av kväve som föreskrivits av mark- och miljödomstolen i deldom den 19 maj 2015 och som numera vunnit laga kraft. Bolaget har ingen anledning att göra någon annan bedömning gällande förhållandena vid ansökt produktion.

Vattenvårdsfrågor

Inblandning av aktuella mängder rågods från bolagets andra gruvor bedöms inte förändra avfallssandens kemiska egenskaper i några väsentliga avseenden. Genomförda laktester visar med undantag beträffande sulfat från Leveäniemi-rågods att avfallssanden oavsett ursprung uppfyller acceptanskriterierna för en inert avfallsdeponi. Efter blandning av Leveäniemi- och Malmbergsgods så kommer sanden att uppfylla kraven för en inert deponi även med avseende på sulfat. Test av avfallssandens buffringsförmåga visar att inblandning av de tänkbara externa rågodsen är positiv med avseende på avfallssandens syrabildningspotential jämfört med avfallssand från enbart Malmberget. Anrikningssanden kommer att innehålla något för höga metallhalter för att kunna klassas som inert, och klassas därför som icke-farligt avfall.

Malmen från samtliga gruvor utgörs av så kallade apatitjärnmalmer med förhöjt innehåll av fosfat. Halten apatit varierar dock relativt mycket mellan och inom bolagets sandmagasin. Genom att merparten av rågodset oförändrat kommer att ha sitt ursprung i Malmbergsgruvan bedöms inte den framtida avfallssandens innehåll av apatit skilja sig signifikant från innehållet i dagens sand.

Bolagets recipient Lina älv utgör en vattenförekomst uppströms bolagets verksamhet och Lina älv nedströms en annan. Lina älv har av vattenmyndigheten bedömts ha måttlig ekologisk status både nedströms och uppströms bolagets

verksamhet. Nedströmsdelen har dock givits måttlig status enbart av hydro-morfologiska faktorer som inte har med bolagets verksamhet att göra. Till exempel har kvalitetsfaktorn bottenfauna ej klassats i denna vattenförekomst, medan bottenfaunan klassats som måttlig i vattenförekomsten uppströms. Miljökvalitetsnormen är god ekologisk status 2015.

De i bolagets regi genomförda undersökningarna i Lina älv 2010 och 2014 har lett till den samlade bedömningen att det i dagsläget inte finns några indikationer på att gruvverksamheten har någon negativ effekt på biologin i recipienten Lina älv med avseende på bottenfauna och kiselalger.

Den kemiska statusen i Lina älv uppströms och nedströms bolagets industriområde är också klassad som god kemisk status med samma miljökvalitetsnorm 2015. I miljökonsekvensbeskrivningen konstateras att nuvarande uppmätta medelhalter i recipienten Lina älv nedströms bolagets utsläpp av bräddvatten inte överskrider i Havs- och vattenmyndighetens föreskrift 2013:19 angivna gränsvärden för god kemisk ytvattenstatus enligt föreskriftens bilaga 6. Med undantag för uppmätta utsläpp av koppar omedelbart nedströms utsläppet överskrider inte heller bedömningsgrunderna för god kemisk status vad gäller särskilda förorenande ämnen enligt föreskriftens bilaga 2, däribland ammoniakkväve.

Högre kvävehalter i till Lina älv bräddat processvatten kommer att medföra högre kvävehalter strax nedströms bolagets utsläppspunkt. Därvid bedöms utsläppen av ammoniumkväve öka och därmed även utsläppen av ammoniakkväve. Trots det beräknas god kemisk status uppnås för ammoniakkväve. Även framtida maxhalter har beräknats. I dessa extrema lägen antas lågvatten i Lina älv samtidigt med maxflöde av bräddningen och hittills uppmätta maxtemperaturer och pH i älv och bräddvatten. Även under dessa extrema förutsättningar ligger maxhalterna ammoniakkväve under bedömningsgrunden för god status i Lina älv. Ammoniakhalterna bedöms därmed inte ge upphov till vare sig kroniskt toxiska effekter eller akut toxicitet i Lina älv.

Mark- och miljödomstolen har i deldom den 19 maj 2015 föreskrivit ett villkor för tillåtet innehåll av ammoniakkväve i bräddvatten. I villkoret har mark- och miljödomstolen bland annat föreskrivit att halten ammoniakkväve som årsmedelvärde inte får överstiga 2,2 mg/l i bräddat vatten. Det kan framhållas att villkoret enligt mark- och miljödomstolens uttryckliga domskäl är föreskrivet i syfte att Havs- och vattenmyndighetens vid tiden för domen föreslagna, och därefter fastställda, bedömningsgrunder för god kemisk status avseende särskilda förorenande ämnen skulle kunna innehållas i Lina älv.

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas uppskattningar baserade på uppmätta och beräknade värden av halter i bräddat vatten beräknade enligt villkorets förutsättningar med inblandning av rågods från bolagets andra gruvor. Resultatet indikerar att den av mark- och miljödomstolen föreskrivna utsläppsnivån inte kommer att kunna innehållas. Det bör framhållas att nu åsyftade uppskattade värden avser bedömningar vid full tillståndsgiven produktion. Det betyder att det finns alla förutsättningar att genom successivt ökad produktion och därvid ökad inblandning av rågods från bolagets andra gruvor utvärdera vilka faktiska utsläpp av ammoniakkväve som uppkommer. Därtill kan även möjligheten att vidta utsläppsreducerande åtgärder övervägas.

Inblandning av olika aktuella rågodsmixer antas inte påverka nuvarande bedömningar beträffande utsläpp av metaller och fosfor. Sett över året bedöms statusen även fortsättningsvis vara god nedströms bolagets utsläpp. Fosfor är det näringsämne som främst styr bioproduktionen och i förlängningen eventuell övergödning i Lina älv. Eftersom fosforhalten inte förväntas öka, utan även fortsättningsvis ligga på halter som motsvarar näringsfattiga förhållanden bedöms risken för övergödning av recipienten inte öka även om den totala kvävemängden ökar.

Luftvårdsfrågor

Användning av rågods från bolagets andra gruvor i Malmberget/Vitåfors medför ökade transporter inom industriområdet efter avlastning från järnvägsvagnar till upplag vid Nalo i anslutning till sandmagasinet och därefter åter till pelletsverken. Transporterna medför framför allt en möjlig ökad risk för damning. Bolaget bedömer att med de försiktighetsmått bolaget vidtar kan damning från transporter och uppläggning av rågods begränsas så att störningar av betydelse inte uppstår. Skulle problem ändå uppstå kan pågående arbeten avbrytas och/eller dammbekämpning med bevattning sättas in. Frågor om diffus damning kommer att hanteras inom ramen för villkor 15 och 16 i deldomen 2015-05-19. I deldomen har tillsynsmyndigheten dessutom erhållit delegation att meddela ytterligare villkor som kan behövas om åtgärder för att minska diffus damning.

Bolaget bedömer att användning av rågods inte kommer att ge några konsekvenser vad gäller utsläpp till luft från pelletsverken.

Prövningens omfattning

Sjön Nalobjärvi, med sitt utlopp till Lina älv, ingår inte i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. Metallhalterna eller andra förhållanden i recipienten Lina älv kommer inte att förändras av den nu ansökta verksamheten på ett betydande sätt. Bedömningarna är gjorda för en väsentligt högre produktion och således med betryggande säkerhet. Något Natura 2000-tillstånd behövs inte för bolagets begärda ändringstillstånd.

Den påverkan som verksamheten förorsakar i recipienten torde desutom i allt väsentligt ha förekommit som ett resultat av den verksamhet i Malmberget/Vitåfors som bedrevs redan före den 1 juli 2001. Så kallat Natura 2000-tillstånd krävs inte för verksamhet som påbörjats före nämnda datum enligt gällande övergångsbestämmelser (SFS 2001:437).

Bolagets nu aktuella ansökan avser ett ändringstillstånd i förhållande till grundtillståndet meddelat genom deldom den 11 december 2007. Ansökan utgör ett

tydligt exempel på sådana angelägna och brådskande ändringar eller utökningar av verksamheten som i förarbetena till 16 kap. 2 § miljöbalken (prop. 2004/05:129), till skillnad från vad som uttalades i miljöbalkspropositionen, anses kunna hanteras som ändringstillstånd.

Verksamheten enligt den aktuella anmälan till tillsynsmyndigheten om användning av externt rågods är en förutsättning för att erhålla kunskap om eventuella förändringar i produktkvalitet, utsläpp, förbrukning av energi och kemikalier m.m. inför den ansökan om tillstånd till en mer permanent och mer omfattande ansökan om användning av externa rågods och ökad deponering av anrikningssand som bolaget förbereder. Det finns dock inget absolut samband mellan den ökade deponeringen av anrikningssand och användningen av externt rågods, eftersom samma ökning av mängden anrikningssand bedöms vara nödvändig också om enbart rågods från Malmberget skulle kunnat användas.

Tillgängligt underlag i denna ansökan bedöms vara tillräckligt för att kunna bedöma konsekvenserna av den nu ansökta till under 2017 och 2018 tidsbegränsade och mindre omfattande verksamheten. Däremot saknas ett fullständigt underlag för prövning av en ansökan om permanent tillstånd till en mer omfattande användning av externt rågods och ökade deponering av anrikningssand.

Bolaget arbetar även med ansökningar i fråga om utökad sidobergsdeponering samt godkännande av förstärkningsarbeten gällande sandmagasinet. Väsentliga utrednings- och arbetsmoment saknas innan de ansökningarna kan ges in. Ett nära tekniska och miljömässiga samband mellan dessa frågor och de i denna ansökan aktuella frågorna saknas.

YTTRANDEN

Inkomna yttranden

Länsstyrelsen i Norrbottens län och LKAB har yttrat sig vid fem tillfällen vardera. Nedan redovisas ett sammandrag av dessa yttranden i de delar som har betydelse för frågan om ansökans avgränsning.

Utöver vad som framgår nedan har länsstyrelsen har även framfört att ansökan, om den ska prövas, behöver kompletteras i fråga om miljöpåverkan från transporter till och från anläggningen samt i fråga om efterbehandlingsåtgärder i ett långtidsperspektiv, även kopplat till frågan om efterbehandlingskostnader och ekonomisk säkerhet. Miljö- och byggnämnden i Gällivare kommun har inte haft någon erinran mot ansökan, men har lämnat vissa synpunkter i fråga om damning och blandning av rågods.

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Sammanfattning

Med den avgränsning av ansökan som bolaget nu har ansatt, det vill säga utan en prövning enligt rekvisiten i 7 kap. 28 a § och 28 b §§ miljöbalken (Natura 2000-prövning), har länsstyrelsen svårt att se att ett sådant tidsbegränsat ändringstillstånd som bolaget har hemställt om ska kunna komma ifråga. Länsstyrelsen bedömer att samtliga miljöeffekter som kan förutses ha koppling till den aktuella ansökan och vilka miljöskyddsåtgärder som bör komma ifråga för att säkerställa att påverkan begränsas nu svårigen kan bedömas, däribland beträffande utsläpp via sjön Naljärvi och Nalajokki till Lina älv.

Även om ansökan kan uppfattas vara en sådan angelägen och brådskande ändring som åsyftas i förarbetena till 16 kap. 2 § miljöbalken (prop. 2004/05:129) ska kunna hanteras som ett ändringstillstånd, kan säkerställandet av skyddet för människors hälsa och miljön inte åsidosättas ens för en begränsad tid. Länsstyrelsen bedömer att nyss nämnda skydd för miljön inte kan anses vara säkerställt, däribland med hänsyn

till gällande miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten. Detta eftersom bolaget inte har föreslagit några skyddsåtgärder och/eller föreskrifter om begränsningsvärden för utsläpp till vatten, alternativt otillräckliga sådana.

Med hänsyn till att prövningens omfattning enligt förarbetena (prop. 2004/05:129, s. 62-63) alltid bör bestämmas utgåendes från vad som ur miljösynpunkt är nödvändigt med anledning av den sökta ändringen, anser länsstyrelsen att det finns tillräckliga skäl för att i vart fall förena det sökta ändringstillståndet med en Natura 2000-prövning. Detta ska ses i ljuset av att någon Natura 2000-prövning inte tidigare har företagits av bolagets verksamhet, samtidigt som praxis härvidlag har skärpts under senare år.

Länsstyrelsen anser nämligen att det står klart att bolagets utsläpp av processvatten från verksamheten redan nu påverkar den skyddade vattenförekomsten, tillika recipienten Lina älv på ett betydande sätt. Detta samtidigt som förekomsten endast har måttlig ekologisk status och då det finns en inte obetydlig risk för tillkommande/otillåten påverkan genom den sökta ändringen. Länsstyrelsen är därför beredd att framställa yrkanden om begränsningsvärden för att säkerställa att påverkan begränsas.

Av betydelse för prövningsfrågan är även att bolaget uppgett att det alltså saknas ett fullständigt underlag för prövning av ansökan om permanent ändringstillstånd till utökad användning av externt rågods och utökad deponering av anrikningssand. Länsstyrelsen ställer sig frågande till vilket underlag som saknas för prövning av ansökan om permanent ändringstillstånd, men som inte behövs i förevarande mål.

Såvitt länsstyrelsen nu kan bedöma är det inte heller klarlagt hur det sökta ändringstillståndet ska begränsas till att enbart avse ändringen och med hänsyn till det ovan nämnda kopplas till de tidigare meddelade villkor för verksamheten som har ett samband med ändringen. Vissa frågor som kan vara av betydelse för prövningen, och som är direkt kopplade till påverkan från utvinningsavfalls-

anläggningen, synes ännu inte vara klarlagda. Det finns exempelvis mycket lite information i bolagets ansökan om utsläppen från den del av sandmagasinet som är anlagd i del av sjön Nalojärvi och som via vattendraget Nalojoki utmynnar i Lina älv. Denna del av sandmagasinet har bolaget dessutom haft stabilitetsproblem med som ännu inte är klarlagda, och som är av betydelse för att kunna bedöma utvinningsavfallsanläggningens strukturella integritet enligt förordningen (2013:319) om utvinningsavfall. Detsamma gäller vilka utsläpp som härrör från det till sandmagasinet i direkt anslutning belägna Nalo gråbergssupplag, vars lakvatten utmynnar i samma utsläppspunkter som utsläppen från sandmagasinet. I motsats till vad bolaget har anfört synes det föreligga nära tekniska och miljömässiga samband mellan dessa frågor och de i ansökan aktuella frågorna.

Eftersom samtliga miljöeffekter som kan förutses ha koppling till bolagets ansökan och vilka miljöskyddsåtgärder som i sin helhet bör komma ifråga nu svårligen kan bedömas, bedömer länsstyrelsen att det bör övervägas om inte utgångspunkten för prövningen snarare bör vara att bolagets ansökan ska avse verksamheten i sin helhet och prövningen utmynna i ett nytt tillstånd för hela verksamheten, eller i vart fall för samtliga delar som ger upphov till utsläpp till vatten.

Vattenhanteringen

Länsstyrelsen bedömer att det råder oklarhet om den faktiska miljöpåverkan direkt kopplad till den nu aktuella utvinningsavfallsanläggningen (sandmagasinet). Den påverkan som redan nu råder kan vara betydande. Likaså kan den tillkommande påverkan som ändringen påkallar inte vara så helt obetydlig som bolaget synes göra gällande.

Det är, som framgår nedan, konkret fråga om att den i ansökan redovisade påverkansbilden nu inte är fullständig eftersom utsläppen av processvatten genom dammarna till sjön Nalojärvi och via vattendraget Nalojoki till Lina älv är bristfälligt beskrivna av bolaget. Av bolagets miljökonsekvensbeskrivning (bilaga B, avsnitt 3.3.2 Bräddning till recipient, s. 15) framgår endast att ett visst läckage äger rum till sjön Nalojärvi och att detta läckage inte bedöms öka från sandmagasinet.

Det framgår emellertid inte vad bolaget bygger denna bedömning på och hur det mäter eller bedömer det nuvarande läckaget till sjön. Av de handlingar som ligger till grund för tillståndet att anlägga dammen över sjön framgår att de nedre delarna av dammen skulle anläggas såsom en stendamm. Enligt länsstyrelsens bedömning kan en sådan grundläggning medföra betydande läckage av processvatten till sjön. Det kan därför föreligga en högst betydande osäkerhet i vilka flöden som egentligen förekommer från sandmagasinet till Nalojärvi redan nu.

Vidare ställer sig länsstyrelsen frågande till om och i så fall hur nyss nämnda utsläpp (direkta och indirekta) kan särskiljas från de sannolikt tidvis inte obetydliga lakvattenflöden från det närmast belägna gråbergsupplaget, Nalo gråbergsdeponi. Lakvattnet från nyss nämnda deponi/utvinningsavfallsanläggning belastar samma recipient genom Nalojärvi. Frågan är relevant med hänsyn till att bolaget har valt att inte ta med planerna på förändrad deponering av gråberg i förevarande mål och dess miljöpåverkan, även om del av nyss nämnda gråbergsdeponier påverkar samma recipient i olika avseenden som det nu aktuella sandmagasinet. Av bolagets avfallshanteringsplan (avsnitt 4.5.2.1 Vattenbalans för gråbergsupplag Nalo, s. 18-19) framgår att upplaget dränerar till sandmagasinet och att två diken finns som leder vatten förbi upplaget.

Till saken hör att bolaget numera helt eller delvis leder in vatten både från dikesystemet öster om sandmagasinet med ursprung i både Nalo gråbergsdeponi och bergslutningen in till klarningsmagasinet. Detta vatten kan nu tidvis sannolikt antingen belasta och/eller späda ut det processvatten som avvattnas från det nu aktuella sandmagasinet till Lina älv på ett icke obetydligt sätt. Länsstyrelsen bedömer emellertid att det föreligger oklarheter härvidlag. I motsats till vad bolaget har anfört synes det emellertid föreligga nära tekniska och miljömässiga samband mellan dessa frågor och de i ansökan aktuella frågorna.

Länsstyrelsen vill med det ovan nämnda konkret peka på att ändringen inte kan bedömas isolerad från sitt sammanhang. Det ovan nämnda är sådana aspekter som

ställer krav på vad bolaget både ska kunna bedöma och beskriva för att prövningen ska ha en sådan omfattning att relevanta miljömässiga konsekvenser kan beaktas och att det kan säkerställas att de får den reglering som bedöms nödvändig.

Länsstyrelsen bedömer att det i och för sig kan uppfattas som att den nu sökta ändringen, det vill säga att öka den föreskrivna högsta tillåtna deponerade mängden anrikningssand från 2,2 miljoner ton per år till 2,6 miljoner ton per år under 2017 och 2018, är en både mindre och väl avgränsad ändring i sig. Det är emellertid fråga om en ca 18 % ökning av den högsta tillåtna deponeringsmängden per år i det befintliga sandmagasinet, vilket länsstyrelsen inte anser är en i sammanhanget obetydlig ökning. Med ökad deponeringshastighet följer vanligtvis ökad omsättning av processvatten i ett redan begränsat system.

Givet att bolaget inte bygger ut sand- och klarningsmagasinet i syfte att kunna lagra både större mängder anrikningssand och processvatten, kan det inte uteslutas att detta rimligtvis leder till ett proportionellt ökat behov av att brädda större mängder processvatten till recipienten per år än vad nu gällande tillstånd förutsätter. Länsstyrelsen har emellertid inte kunnat finna någon närmare information om detta i bolagets miljökonsekvensbeskrivning, vilket är en fråga som rimligtvis borde ha behandlats närmare.

Till saken hör att bolaget redan nu har ett klarningsmagasin med mycket begränsad kapacitet att lagra processvatten. Därför kan det rimligtvis inte påräknas att klarningsmagasinet ska kunna lagra de ytterligare inte obetydliga mängder processvatten som kan komma att uppstå genom den ökade deponeringsmängden, utan att bräddning måste tillgripas. Därutöver tillkommer, som bolaget i och för sig mycket riktigt har anfört (se bilaga B2 , avsnitt 3.1 Flödena i Lina älv och bräddflöde till recipient, s. 8), att bräddningen till Lina älv kommer att öka något och äga rum året runt, på grund av att andelen gruvvatten successivt ökar från gruvan på djupet.

Det är i sammanhanget av betydelse att bolagets utsläpp tidvis kan utgöra en så stor andel som uppemot 40–45 % av Lina älvs flöde nedströms bolagets utsläppspunkt. Av betydelse för frågan om vilken belastning som bolagets verksamhet verkligen ger upphov till är även vilken osäkerhet i resultat och mätdata som bolaget har redovisat och som ligger till grund för bolagets bedömningar.

Utsläpp av processvatten förekommer inte bara från sandmagasinet till recipienten, utan även genom läckage från den del av sandmagasinet som innesluts av Nalodammen till sjön Nalojärvi och som via vattendraget Nalojoki (mätpunkt MVA75) utmynnar i Lina älv. Nyss nämnda mätpunkt har såvitt länsstyrelsen känner till även signifikant högre konduktivitet än referensstationen i Lina älv (MVA 02). Detta sannolikt på grund av diffust läckage av processvatten från del av sandmagasinet via sjön Nalojärvi.

Länsstyrelsen har inte kunnat finna några uppgifter i ansökan om nyss nämnda utsläpp trots att det kommer från den utvinningsavfallsanläggning som nu är föremål för prövning. Länsstyrelsen anser att det är uppenbart att bolagets ansökan avser ändrad verksamhet, vilket inbegriper användning av anläggningarna. Att redovisa samtliga utsläpp och läckage av betydelse för prövningen är en del i miljöbalkens bevisbörda, det vill säga att sökanden ska visa samtliga utsläpp som kan påverka människors hälsa och miljön. Länsstyrelsen uppfattar därför att det saknas ett tillräckligt tillförlitligt underlag för att nu bedöma den samlade påverkan av bräddat vatten i recipienten från sandmagasinet och om läckaget kommer att öka till följd av den sökta ändringen.

Krav på samlad prövning

Verksamheterna i Malmberget har ett nära samband

Bolaget har nyligen vidtagit åtgärder i del av sandmagasinet dammar och även aviserat en planerad utökad sidobergsdeponering i Malmberget. Inga av dessa genomförda eller planerade åtgärder omfattas av föreliggande ansökan. Länsstyrelsen anser att den uppdelning bolaget nu har ansatt kan ifrågasättas vara till gagn

för en effektiv, transparent och processekonomisk tillståndsprovning genom att dela upp och vid flertalet tillfällen låta pröva sådana tillståndsfrågor som har nära tekniska och miljömässiga samband.

Mark- och miljööverdomstolen har genom ett antal vägledande domar uttalat att det är sökanden som bestämmer provningsramen, men att det ytterst åligger tillståndsmyndigheten att ta ställning till om en ansökan har den avgränsning som krävs för att kunna ligga till grund för provning. I rättsfallet MÖD 2006:54 angående tillstånd till anläggande av ett nytt sandmagasin och deponering av anrikningssand vid Bolidengruvan i Skellefteå fann mark- och miljööverdomstolen exempelvis att det av miljömässiga och produktionstekniska skäl var nödvändigt med en samordning av provningen av anrikningsverket och sandmagasinet. Som länsstyrelsen tidigare har anfört finns det anledning att överväga ett sådant synsätt även i förevarande mål.

I stället för den av bolaget nu angivna provningsramen, bedömer länsstyrelsen att det snarare bör övervägas om inte utgångspunkten för provningen istället bör vara att bolagets ansökan i vart fall bör omfatta samtliga delar av verksamheten som ger upphov till betydande utsläpp till vatten. Med det nyss nämnda menar länsstyrelsen att provningen i vart fall borde inbegripa både närmast belägna gråbergssupplag och sand- och klarningsmagasin. Detta mot bakgrund av att det föreligger både nära tekniska och miljömässiga samband mellan nyss nämnda anläggningar.

Som länsstyrelsen har anfört ovan leder utsläppen av lakvatten från det till sandmagasinet närbelägna Nalo gråbergssupplag/sidobergsdeponi både till det nu aktuella sandmagasinet och till sjön Nalöjärvi. Nyss nämnda sjö är även recipient för läckagevatten/lakvatten från sandmagasinet. Det är därför svårt att även få klarhet i vilka miljöskyddsåtgärder som i sin helhet bör komma ifråga. Bolaget har inte redogjort för några sådana.

En del av sandmagasinets dammar vid sjön Nalöjärvi har visat sig ha uppenbara brister i stabilitet och utförande (grundlagd på torvlager). Det kan ifrågasättas om de

skyndsamma förstärkningsarbeten som bolaget har vidtagit är tillräckliga. Frågan om förstärkningsarbeten för sandmagasinets damm och i synnerhet dess stabilitetsproblem kan under inga omständigheter åsidosättas eftersom dessa redan nu har direkt koppling till vad som ska beskrivas enligt förordningen (2013:319) om utvinningsavfall, för att kunna bedöma utvinningsavfallsanläggningens strukturella integritet (förmåga att hålla kvar utvinningsavfall inom anläggningen på avsett sätt).

Länsstyrelsen vill i sammanhanget återknyta till uttalandena i prop.1997/98 (del 2, s. 112 och 171) om vikten av överblickbarhet, möjlighet till kontroll och efterlevnad av tillstånd. Det är även av vikt att prövningen ska ha en sådan omfattning att relevanta miljömässiga konsekvenser kan beaktas och att det kan säkerställas att de får den reglering som bedöms nödvändig, allt i enlighet med vad mark- och miljööverdomstolen har uttalat enligt ovan. Det kan ifrågasättas om så nu är fallet.

Likheter med tidigare tillståndsprövning för Gruvberget

I förevarande mål finns ett flertal beröringspunkter, i vissa fall identiska, med bolagets ansökan om tillstånd för Gruvberget. Miljööverdomstolen uttalade i sina domskäl bland annat vad som anges nedan (dom den 10 mars 2011, mål nr M 4866-10). Bolagets överklagan fick inte prövningstillstånd av Högsta domstolen.

”I detta fall delar Miljööverdomstolen Naturvårdsverkets bedömning att den ansökta verksamheten har såväl ett geografiskt som tekniskt och miljömässigt samband med den befintliga verksamhet avseende malmförädling som bolaget bedriver i Svappavaara. Vattnet som ska pumpas upp från det nya dagbrottet kommer att ledas till det befintliga recipientmagasinet. All tillförsel av vatten dit från bolagets samlade verksamhet på platsen och den påverkan som det har ska prövas och regleras, och detta bör göras i ett sammanhang. Det förhållandet att utsläppet till recipienten från den nu tillståndsgivna verksamheten inte har kunnat regleras i den överklagade tillståndsdomen, eftersom recipientmagasinet inte omfattas av ansökan utan regleras i ett annat tillstånd, visar att den av bolaget gjorda ansökan har varit alltför begränsad.”

”Sammantaget visar det anförda att den tillståndssökta gruvverksamheten vid Grubberget är så integrerad med den befintliga verksamheten på platsen att verksamheterna ska betraktas som en verksamhet som borde ha prövats och reglerats i ett sammanhang.”

”Med hänsyn till vad bolaget har anført om konsekvenserna av ett undanröjande av domen har Miljööverdomstolen, trots att bolaget inte har framställt något yrkande om detta, övervägt möjligheterna att med stöd av 16 kap. 2 § första stycket miljöbalken tidsbegränsa det meddelade tillståndet att gälla under den tid en samlad och ändamålsenlig prövning görs. Miljööverdomstolen har dock kommit fram till att det inte skulle vara lagligen möjligt att, ens för en begränsad tid, bifalla ansökan med hänsyn till den begränsade prövning och reglering som den har lett till.”

Länsstyrelsen har svårt att se att motsvarande geografiska, tekniska och miljömässiga samband inte skulle föreligga för bolagets verksamhet i förevarande mål. Till detta kommer att domstolen tydligt angett att inte ens en begränsad tid, har någon betydelse när en ansökan har en allt för snäv avgränsning.

Länsstyrelsens slutsats är därför att en allt för snäv avgränsning av ansökan, i detta fall, utan en Natura 2000-bedömning/prövning, medför att det saknas förutsättningar för att i alla relevanta delar föreskriva de villkor, som fordras enligt miljöbalken, i detta fall avseende utsläpp till vatten.

Natura 2000

Prövningsplikten

Av betydelse för frågan om behovet av en Natura 2000-prövning, utöver rekvisiten i 7 kap. 28 a § och 28 b §§ miljöbalken, är möjligheten att överblicka all relevant miljöpåverkan, bevarandestatus för utpekade arter och naturtyper, miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten, praxis och bedömningen av liknande gruvverksamheter utmed samma recipient, samt betydelsen av EU-domstolens förhandsavgörande.

Av övergångsbestämmelserna till 7 kap. 28 a § framgår att Natura 2000-tillstånd inte krävs för verksamheter som påbörjats före den 1 juli 2001. Enligt förarbetena till nyss nämnda lagrum var syftet emellertid att tillståndskravet inte skulle medföra att varje verksamhet som redan pågick när bestämmelsen infördes skulle behöva underkastas en ny tillståndsprövning. Det förutsattes att pågående verksamheter redan bedömts i enlighet med det underliggande direktivens krav. Lagstiftaren ville således inte onödigtvis framtvinga en obligatorisk omprövning av samtliga befintliga verksamheter. Länsstyrelsen uppfattar inte att avsikten med detta var att friskriva befintliga verksamheter från att träffas av Natura 2000-bestämmelserna i samband med omprövning av hela, eller delar av verksamheten.

Av Miljööverdomstolens avgörande i mål M 723-07 framgår att övergångsbestämmelsen inte var tillämplig eftersom det av målet inte framgick att någon tidigare prövning av verksamheten hade ägt rum i enlighet med kraven i art- och habitatdirektivet (dir.92/43/EEG).

Till detta kommer att av Naturvårdsverkets handbok om Natura 2000 (Natura 2000 i Sverige, 2003:9, s. 43) framgår att tillståndskravet aktualiseras både vid nyanläggning av en verksamhet och ändring av en befintlig sådan. Samma tolkning har gjorts i litteratur i ämnet (däribland MC, Den Svenska Miljörätten, s. 224, 2012 och Darpö, Natura 2000 i Sverige, s. 9, 2007).

Vidare framgår av art. 6.2 i art- och habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EEG) att medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att förhindra försämring av naturtyperna och störningar av arterna. Dessa skyldigheter gäller mot alla slags verksamheter och åtgärder, både inom och utanför området. EU-domstolen har därutöver fastslagit praxis om att medlemsstaternas skyldigheter att förhindra försämring och störningar enligt nyss nämnda artikel även omfattar pågående verksamheter (se avgörandena C-392/97, C-117/00 och C-441/03).

Vad sedan beträffar bedömningen av påverkan på ett Natura 2000-område, bygger art- och habitatdirektivet på ett integrerat synsätt av påverkan på området. Det nyss nämnda framgår av inledningen till art. 6.3, vilket i sin tur kommer till uttryck i 7 kap. 28 b §, som föreskriver att tillstånd enligt 28 a § får meddelas endast om verksamheten eller åtgärden ”*ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte ....*”

Det ovan nämnda är i analogi med mark- och miljödomstolens vid Umeå tingsrätt bedömning av liknande fall, närmare bestämt Boliden Mineral AB:s relativt nyligen prövade verksamhet vid Aitikgruvan (45 miljoner ton). Nyss nämnda verksamhet har – i likhet med LKAB: verksamhet - vattenförekomsten Lina älv som recipient för processvatten. För Aitikgruvans vidkommande har domstolen genom deldomen den 3 oktober 2014, mål nr M 3093-12, bland annat uttalat att praxis avseende prövning av frågor om Natura 2000 under senare år har skärpts i den meningen att fler verksamheter och åtgärder har ansetts omfattas av kravet på tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Domstolen uttalade vidare att ”*verksamheten vid Aitikgruvan är av sådan omfattning och art att den typiskt sett kan påverka miljön inom berört Natura 2000-område varför tillstånd krävs för denna verksamhet.*” Länsstyrelsen har svårt att se att bolagets verksamhet i Malmberget/Vitåfors skulle föranleda någon annan bedömning.

Länsstyrelsen anser även att det är av betydelse att beakta det integrerade och samlade synsätt som kommer till uttryck i 6 kap. 7 § 4 st. miljöbalken (bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivningar). Av nyss nämnda lagrum framgår att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla de uppgifter som behövs för att möjliggöra en prövning enligt 7 kap. 28 b §, vilket innebär en samordnad bedömning. Miljökonsekvensbeskrivningen ska således inte endast begränsas till det projekt som ansökan avser, utan måste även omfatta konsekvenserna av sådana verksamheter/projekt som har ett ekonomiskt, tekniskt eller annat samband med detta.

I övrigt kan nämnas att bedömningen av påverkan på ett Natura 2000-område ska utgå från syftet med att skydda området, det vill säga att bidra till att uppnå och/eller upprätthålla (säkerställa) gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och naturtyper på biogeografisk nivå. Det innebär att ett tillstånd måste säkerställa att påverkansnivån inte omöjliggör uppnåendet av gynnsam bevarandestatus för en utpekad naturtyp.

Det är därmed inte möjligt att vid bedömningen av om tillstånd kan lämnas bortse från de delar av verksamheten som redan var i drift den 1 juli 2001. En central fråga för den nu aktuella prövningen är därför om de förväntade utsläppen leder till förbättringar eller försämringar av bevarandestatusen för utpekade arter och utpekad naturtyp i recipienten.

Aktuella omständigheter

Länsstyrelsen bedömer att vad bolaget har anfört i det nu aktuella målet om att särskilja tillkommande verksamhet (sökta ändringen) med tillhörande miljöeffekter från den befintliga, inte är i överensstämmelse med miljöbalkens bärande princip om överblickbarhet och att få en samlad bild av miljöpåverkan, eller med art- och habitatdirektivets integrerade synsätt.

Till saken hör att någon tidigare bedömning av bolagets befintliga verksamhet i Malmberget/Vitåfors inte ägt rum i enlighet med vad som föreskrivs i art- och habitatdirektivet. Därför anser länsstyrelsen att en prövning i vart fall bör äga rum med stöd av rekvisiten i 7 kap. 28 a § och 28 b §§ miljöbalken (Natura 2000-prövning), allt i likhet med vad som har genomförts för den verksamhet som Boliden Mineral AB bedriver vid Aitikgruvan, vars utsläpp belastar samma recipient.

I övrigt kan nämnas att såvitt länsstyrelsen känner till är det inte prövat vad som utgör en pågående verksamhet kopplat till ett sådant tidsbegränsat ändringstillstånd som bolagets ansökan nu inbegriper. Länsstyrelsen har inte kunnat finna något som

talar för att andra krav i så fall skulle gälla än vad som anges ovan, utan snarare tvärtom.

Av Naturvårdsverkets allmänna råd om områdesskydd 2003:17 (NFS 2003:17) kopplat till frågan om prövning enligt 7 kap. 28a § miljöbalken framgår att med verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § miljöbalken bör avses varje aktivitet, *tillfällig* eller långvarig, i eller utanför området, som medför risk för negativ påverkan av betydelse för naturmiljön i det förtecknade området. Det finns således grund för att företa en bedömning av Natura 2000-frågan även för verksamheter och åtgärder som avser en kortare tid i likhet med vad bolaget nu avser. En bedömning och prövning enligt rekvisiten i 7 kap. 28 a och 28 b §§ miljöbalken måste således företas oavsett om det är fråga om ett tidsbegränsat tillstånd, även om det kan uppfattas vara fråga om en kort tid som i detta fall två år, eller om det är fråga ett tillstånd som ska gälla tillsvidare. Oavsett tidsdräkt ska det säkerställas att ett tillräckligt skydd för miljön uppnås, exempelvis genom föreskrifter om begränsningsvärden för utsläpp av ämnen till berörd recipient.

Övergångsbestämmelsernas undantag gäller för verksamhet såsom den bedrevs år 2001. Om verksamheten har förändrats sedan år 2001, i likhet med vad som har ägt rum vid bolagets verksamhet i Malmberget/Vitåfors, exempelvis genom ökning av produktionen, utökning av sandmagasinet och eller på annat sätt som kan innebära skadliga effekter på närområdet, bör det utlösa tillståndsplikt och/eller att frågan om påverkan prövas enligt ovan nämnda rekvisit.

Frågan om vad som i övrigt ska beaktas i Natura 2000-frågor framgår av Högsta domstolens (HD) avgörande NJA 2013 s 613 (den så kallade Bungedomen). HD har genom domen anförts att i samband med en tillståndsprövning som omfattar ett Natura 2000-område måste en verksamhets alla aspekter kunna vägas in för att samlat pröva återverkningarna på det skyddade området. Enligt HD ska bedömningen vara fullständig, exakt och slutlig.

Effekter av nuvarande verksamhet och av planerad verksamhet

Länsstyrelsen bedömer att det finns en inte obetydlig risk för att den berörda naturtypen (mindre vattendrag, 3260) och de typiska arter som finns i naturtypen, däribland flodpärlmussla, redan nu och/eller till följd av ändringen kan utsättas för skador eller för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet av livsmiljön (gynnsam bevarandestatus). Därför är det av särskild vikt att i förevarande mål bedöma hur det på lämpligaste sätt ska säkerställas att sådan påverkan inte äger rum. Det kan svårligen åstadkommas utan en bedömning med stöd av rekvisiten i 7 kap. 28 a § och 28 b §§ miljöbalken (Natura 2000-prövning) och HaV:s föreskrifter. Konsekvenserna av den befintliga verksamheten är redan nu sådan att tillkommande påverkan kan visa sig inte kan tillåtas utan föreskrifter om begränsningsvärden. Därför bör en bedömning och prövning enligt rekvisiten i 7 kap. 28 a och 28 b §§ miljöbalken (Natura 2000-prövning) företas.

Miljökvalitetsnormer*Redovisningen är bristfällig*

En annan mycket viktig omständighet som numera är av särskild betydelse för prövningsfrågan är att rådande förhållanden i vattenförekomsten Lina älv, som är recipient för bolagets processvatten från det nu aktuella sandmagasinet, inte är tillfredsställande. Detta gäller framförallt ur ett miljökvalitetsperspektiv.

Av 6 kap. 7 § punkt 2 miljöbalken framgår att en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla en beskrivning av hur det ska undvikas att verksamheten medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs. Bolaget har i miljökonsekvensbeskrivningen lämnat en beskrivning av det förändrade bräddvattnets sammansättning och miljökonsekvenser (bilaga B, avsnitt 8, s. 30-43). Länsstyrelsen har emellertid inte kunnat finna en tillräckligt tydlig beskrivning av hur det ska undvikas att verksamheten medverkar till att en miljökvalitetsnorm inte följs i bolagets redovisning.

Lina älvs status

Lina älv, som ingår i Natura 2000-området Torne- och Kalix älvsystem, har av vattenmyndigheten bedömts ha måttlig ekologisk status, vilket inte är godtagbart. Detta gäller både nedströms och uppströms bolagets verksamhet. Biologiska resultat/data saknades för Lina älv nedströms bolagets verksamhet då Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för perioden 2016-2021 togs fram. Bedömningen som ligger till grund för Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för perioden 2016-2021 och gällande miljökvalitetsnormer (beslutade dec 2016) baseras därför på följande:

- För Lina älv uppströms gruvan har länsstyrelsen grundat bedömningen på biologiska data (länsstyrelsens egna inventeringar av flodpärlmussla och kiselalger), hydromorfologiska data (fältinventering av biotoper och vandringshinder) samt på vattenkemiska resultat/data från bolagets recipientkontroll för åren 2009-2012.
- För Lina älv nedströms gruvan har bedömningen grundats på hydromorfologiska data (fältinventering av biotoper och vandringshinder) samt på vattenkemiska data från bolagets recipientkontroll för åren 2009-2012.

Uppströms bolagets verksamhet finns bestånd av flodpärlmussla, som är en viktig indikatorart och påträffas i vatten med god vattenkvalitet, men som inte tycks föryngra sig i Lina älv. Därför har bottenfauna klassificerats som måttlig status. Det är oklart vad det beror på i detta fall, men flodpärlmussla har specifika krav på sin livsmiljö och beroende av öring som värdfisk för sina larver. Sådant som kan påverka fiskens beteende och beståndsutveckling i Lina älv kan således även påverka musslorna, såväl som påverkan från markanvändningen i området uppströms musselbestånden. Även påverkan från tidigare pärlfiske och fisketryck på öring kan ha betydelse.

Lina älv har tidigare nyttjats för flottning och har därmed även måttlig status avseende hydromorfologiska kvalitetsfaktorer, som följd av att flottledsrensningen har påverkat livsmiljöer och hydrologiska förhållanden i älven. Denna bedömning gäller både uppströms och nedströms gruvan. Det kan också vara en del av förklaringen till statusen för flodpärlmussla i Lina älv.

Viktiga åtgärder för båda vattenförekomsterna (oavsett statusbedömning för de biologiska parametrarna) är att återställa livsmiljöerna efter flottningens påverkan och minimera påverkan genom sedimenttransport som orsakar igenslamning av lekbottnar, samt begränsa utsläpp av förorenande ämnen i syfte att säkerställa att delar av vattendraget med förhöjda halter av föroreningar inte hindrar fisk från att passera (undvikande beteende). Detta för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna uppnås. Om fisk (öring) inte passerar en utsläppskälla, saknas grundläggande förutsättningar för flodpärlmusslans fortsatta överlevnad eftersom den är beroende av öring.

De vattenkemiska parametrarna visar i dagsläget, enligt länsstyrelsens bedömning, på god status avseende näringsämnen, försurning och särskilt förorenande ämnen både uppströms och nedströms gruvan. De särskilt förorenande ämnen som bedömts av länsstyrelsen är arsenik, koppar, krom, zink och ammoniak, medan data har saknats för uran. För zink och koppar baseras bedömningen på biotillgängliga halter (data från 2012-2015) enligt bedömningsgrunderna (HVMFS 2013:19 konsoliderad version). Nitralternerna är kraftigt förhöjda nedströms gruvan, men det saknas svenska bedömningsgrunder för nitrat.

Kemisk status har bedömts för prioriterade ämnen enligt HVMFS 2013:19. Kvicksilver och PBDE (polybromerade difenyletrar) förekommer i halter över bedömningsgrunden i hela Sverige och därför uppnås ej god status för dessa ämnen. Det finns inget som tyder på att dessa ämnen förekommer i särskilt förhöjda halter i Lina älv jämfört med närliggande vattendrag. Övriga prioriterade ämnen som

bedömts i Lina älv är bly och nickel vilka förekommer i halter under gällande miljökvalitetsnorm, motsvarande god status.

Eftersom den biologiska kvalitetsfaktorn bottenfauna endast har måttlig status måste åtgärder och/eller försiktighetsmått vidtas, allt i syfte att vattenförekomsten ska uppnå den av vattenmyndigheten fastställda normen god ekologisk status år 2021.

Risk för otillåten påverkan

Även om den sökta ändrade verksamheten inte skulle förändras på ett betydande sätt såsom bolaget påstår, bedömer länsstyrelsen att det inte är säkerställt att både den befintliga och den ändrade verksamheten/ändringen inte kan leda till ytterligare försämring, även kallad otillåten påverkan. Med det nyss nämnda menar länsstyrelsen att det är tillräckligt att endast en av kvalitetsfaktorerna (biologiska-, fysikalisk kemiska- och hydromorfologiska) blir försämrade med en klass för att påverkan ska betraktas som en otillåten påverkan, se EU-domstolens förhandsavgörande i mål C-461/13 den 1 juli 2015 (Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, åtgärder i del av vattendraget Weser).

Som exempel kan nämnas att även om bolaget har redovisat att samtliga mätpunkter i recipienten (se s. 39–40) nu har hög status med avseende på fosfor (P), med undantag 50 m nedströms bolagets utsläppspunkt (MVA 82) för vilken god status råder och att bolaget bedömer att det även fortsättningsvis kommer att råda god status med anledning av den sökta ändringen, bedömer länsstyrelsen att detta inte är säkerställt. Vidare framgår av bolagets redovisning mycket få uppgifter om processvattnets innehåll av uran och hur halterna av ämnet kan komma att ändras.

Vidare kan nämnas att de villkor som finns för utsläpp till vatten från bolagets verksamhet endast avser föreskrifter om halten suspenderade ämnen i bräddat processvatten från klarningsmagasinet, uttryckt som ett riktvärde (villkor 8), samt halten ammoniak, uttryckt som ammoniakkväve i vatten som bräddas från det samma till Lina älv (villkor 17). Eftersom halter av fler ämnen för säkerställande av

god status framgår av Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2015:4, anser länsstyrelsen att de av bolaget nämnda villkoren inte kan anses säkerställa att en försämring av den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn inte kan äga rum. De i föreskriften angivna gränsvärdena respektive bedömningsgrunderna avser att skydda biota mot kroniska effekter respektive akuttoxiska effekter i vattenförekomster.

LKAB

Övergripande inställning

Bolaget konstaterar att länsstyrelsen till mycket stor del argumenterar utgående från en uppfattning om den nuvarande verksamhetens konsekvenser i olika avseenden istället för den ansökta verksamhetens konsekvenser, och anser att de förra konsekvenserna är av den omfattningen att tillstånd inte kan beviljas, i vart fall inte utan omfattande kompletteringar av ansökan. Detta gäller bland annat vad länsstyrelsen anför i fråga om Natura 2000-tillstånd, miljö kvalitetsnormer (ekologisk och kemisk status), utsläpp av processvatten genom dammarna till sjön Naalobjärvi, tidigare deponering av sidoberg på Naalo gråbergsdeponi och föreliggande avfallshanteringsplan.

Bolaget kan inte dela detta synsätt, utan ser det som uppenbart att det är de eventuella tillkommande konsekvenserna ur miljö- och hälsosynpunkt av den nu ansökta verksamheten som är avgörande vid bedömning av tillåtlighetsfrågan. Som bolaget återkommer till nedan visar genomförda utredningar att påverkan av den nu ansökta verksamheten är begränsad och acceptabel.

Natura 2000

Länsstyrelsen påtalar att tillståndskravet gällande Natura 2000 aktualiseras såväl vid nyanläggning av en verksamhet som vid ändring av en befintlig sådan. Bolaget har ingen annan uppfattning, men konstaterar att detta inte står i strid med bolagets inställning. Att frågan om Natura 2000-tillstånd aktualiseras vid ändring innebär således endast att det ska prövas om den ändrade verksamheten i sig medför en risk

för betydande påverkan på miljön (7 kap. 28 a § miljöbalken) som går utöver den miljöpåverkan som redan verksamheten enligt ett föreliggande grundtillstånd kan medföra. Bolaget anser det visat att någon sådan risk för betydande påverkan på miljön inte kan befaras av den nu ansökta verksamheten.

Vattenhantering

Länsstyrelsen tar bland annat upp frågan om utsläpp av processvatten genom dammarna till sjön Naalobjärvi och därmed via vattendraget Naalobjokki till Lina älv. Länsstyrelsen efterlyser även uppgifter om nämnda utsläpp med hänvisning till att det kommer från den utvinningsavfallsanläggning som är föremål för prövning.

Bolaget bestrider att utvinningsavfallsanläggningen på det sätt länsstyrelsen vill antyda är föremål för prövning. Föremål för prövning är i stället användningen av anläggningen, det vill säga sandmagasinet. Även om ansökningshandlingarna inte innehåller några uppgifter om läckage, finns det ingen anledning att tro att ett läckage skulle bli större på grund av den nu ansökta verksamheten jämfört med vid den redan tillåtna verksamheten. Den ansökta verksamheten medför visserligen en något ökad höjningstakt av sandmagasinet yta, men det saknas anledning tro att det i sig skulle medföra en ökad risk för ett eventuellt läckage eller annan påverkan.

Länsstyrelsen diskuterar härafter förutsättningarna för att särskilja eventuella läckageflöden av nämnt slag från lakvattenflöden från den så kallade Naalo gråbergsdeponi. Bolaget anser att inte heller detta eventuella problem påverkar förutsättningarna för prövningen av de i föreliggande mål aktuella frågorna, eftersom den ansökta ändrade verksamheten saknar samband med förekomsten av lakvatten från gråbergsdeponin.

Länsstyrelsen synes även mena att den ansökta ändrade verksamheten skulle kunna medföra ett proportionellt ökat behov av att brädda ökade mängder processvatten till recipienten Lina älv. Någon avsiktlig reglering av vattennivåerna i sand- och klarningsmagasinen förekommer inte. Den ansökta ändrade verksamheten medför inte heller att ökade vattenvolymer tillförs sandmagasinet. Därmed kan heller inte

bräddningen öka, även om det interna processvattenflödet via framför allt anrikningsverk kan öka vid ökad produktion av anrikningssand.

Kompletterande utredning

Bolagets utökade egenkontroll under försöksperioden har avsett följande, nämligen mängd tillfört externt rågods i förhållande till anrikningsrågods från Malmberget för pelletsproduktion, energiåtgång och avfallsmängder vid malning av externt gods i anrikningsverket, kemikalieförbrukning, avfallssandens lakningsegenskaper, påverkan på bräddvatten till recipienten Lina älv och processvattenpåverkan vid intag av externt rågods, samt rökgassammansättning och eventuell damning från upplag/hantering vid intag av externt rågods. Resultatet av den senaste försöksperiodens egenkontroll visar inte på någon betydande förändring för aktuella parametrar relativt produktion med rågods enbart från Malmberget.

Bolaget vill understryka att de utförda undersökningarna, och slutsatserna av dem så här långt, omfattar alla ämnen som här är av intresse i förhållande till HVMFS 2013:19. I och med att den nu redovisade utökade kontrollen inte visar på någon betydande förändring för aktuella parametrar relativt tidigare resultat/data finns ingen grund för länsstyrelsens antagande om risk för en försämring av de fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna på grund av den ansökta verksamheten.

SKÄL FÖR BESLUTET**Parternas inställning till ansökans avgränsning**

LKAB har sökt tillstånd enligt 16 kap. 2 § miljöbalken (ändringstillstånd) för att under 2017 och 2018 i malmförädlingsanläggningarna i Vitåfors även få utnyttja rågods från två av bolagets gruvor i Svappavaaraområdet, intill en mängd av 2,8 miljoner ton årligen, samt att under 2018 få deponera 300 000 ton anrikningssand mer än vad grundtillståndet från 2007 medger. LKAB menar att den tillkommande verksamheten kan bedrivas inom ramen för tidigare meddelade villkor för grundverksamheten.

Grundtillståndet för den miljöfarliga verksamheten enligt 9 kap. miljöbalken omfattar tillstånd till gruv- och malmförädlingsverksamheten i Malmberget/Vitåfors samt deponering av avfall från verksamheten (gråberg och anrikningssand). Tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för den vattenverksamhet som dammsystemet utgör (d.v.s. sand- och klarningsmagasinen) har meddelats separat. Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd) saknas för verksamheten.

Länsstyrelsen i Norrbottens län motsätter sig att tillstånd lämnas enligt bolagets yrkande, bland annat med hänvisning till att det krävs en s.k. Natura 2000-prövning för att tillstånd ska kunna meddelas. Vidare anser länsstyrelsen att det föreligger sådana tekniska och miljömässiga samband mellan nu aktuell verksamhet och den som i övrigt bedrivs på platsen att prövningen bör avse hela bolagets verksamhet och utmyнна i ett tillstånd för hela verksamheten eller i vart fall för samtliga delar som ger upphov till utsläpp till vatten. Slutligen menar länsstyrelsen att bolaget inte visat att rådande miljö kvalitetsnormer kan uppfyllas.

LKAB anser att frågan om Natura 2000-tillstånd aktualiseras vid ändring av verksamheter men att det endast är den ändrade verksamheten i sig och den miljöpåverkan den medför som ska ligga till grund för avgörandet om verksamheten medför en risk för betydande påverkan på miljön som går utöver den miljöpåverkan som redan verksamheten enligt ett föreliggande grundtillstånd kan medföra. Bolaget

anser det visat att någon sådan risk för betydande påverkan på miljön inte kan befaras, varför det inte krävs någon Natura 2000-prövning.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Det krävs ett Natura 2000-tillstånd för den samlade verksamheten

Gruvverksamhet med tillhörande förädlingsverksamhet har pågått under mycket lång tid i Malmberget och Vitåfors. Från verksamheten sker utsläpp till Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem, främst genom bräddning från klarningsmagasinet till Lina älv. Under år 2015 har ca 7,2 Mm³ vatten bräddats till recipienten. I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas följande utsläpp av metaller och näringsämnen under 2015.

Parameter	Totalt utsläpp under året (kg)
Krom	2,6
Kadmium	0,3
Koppar	22,7
Nickel	117
Bly	0,07
Zink	109
Arsenik	6,0
Total-kväve	294
Total-fosfor	333

Mark- och miljödomstolen noterar att enhet för totalkväve torde vara ton och inte kg.

Nedströms utsläppspunkten från LKAB:s verksamhet i Malmberget/Vitåfors sker utsläpp till samma Natura 2000-område från Boliden Mineral AB:s verksamhet vid Aitikgruvan. Mark- och miljödomstolen har i deldom den 3 oktober 2014 (mål M 3093-12) funnit att Natura 2000-tillstånd krävs för verksamheten vid Aitikgruvan. Utsläppen genom bräddningen från LKAB:s klarningsmagasin för år 2015 är för flera ämnen (t.ex. vad gäller nickel, zink och arsenik) högre än motsvarande utsläpp från Aitikgruvan år 2013. Vad gäller kadmium tycks utsläppen ligga i

samma storleksordning medan utsläppen av koppar är lägre från LKAB:s verksamhet.

Redan vid en övergripande bedömning av LKAB:s verksamhet i Malmberget och Vitåfors kan mark- och miljödomstolen konstatera att verksamheten är av sådan omfattning och art att den typiskt sett kan påverka miljön inom berört Natura 2000-område på ett betydande sätt. Det krävs därför tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för den samlade verksamhet som LKAB bedriver inom gruvindustriområdet, oavsett att delar av verksamheten var i drift redan före den 1 juli 2001.

Ändringstillstånd kan inte meddelas då Natura 2000-tillstånd saknas

Som redovisats ovan har bolaget avgränsat sin tillståndsansökan och underlaget för denna till att endast omfatta planerad ändring av den redan tillståndgivna miljöfarliga verksamheten i enlighet med 16 kap. 2 § miljöbalken. Visserligen är det verksamhetsutövaren som väljer hur ansökan ska avgränsas men mark- och miljödomstolen har att tillse att prövningen får en ändamålsenlig omfattning så att villkor kan meddelas i alla delar som är relevanta från miljösynpunkt. Bedömningen av om prövningen kan bli ändamålsenlig behöver utgå från redan meddelade tillstånd.

Med hänsyn till att mark- och miljödomstolen funnit att tillstånd krävs enligt bestämmelserna 7 kap. 28 a § miljöbalken för den samlade verksamheten inom gruvindustriområdet är det varken lämpligt eller möjligt att pröva en ansökan som inte medger en sådan prövning. Ansökan får därför anses vara för snävt avgränsad för att kunna godtas, ens för en kortare begränsad tid.

Det kan heller inte anses förenligt med rådande praxis att genomföra en tillståndsprövning som enbart tar sikte på att reglera verksamhetens utsläpp till vatten, på det sätt länsstyrelsen fört fram.

För att LKAB ska kunna beviljas tillstånd för intag av rågods från andra gruvor och ökad deponering krävs således ett underlag som möjliggör en fullständig prövning av den samlade verksamhetens påverkan på miljön. Den omständigheten att

tillståndsprövningen för verksamheten inom gruvindustriområdet hittills skett utan krav på en samlad prövning förändrar inte denna bedömning.

Då den tillståndsansökan som LKAB ingivit till domstolen således inte kan anses ha fått en lämplig avgränsning ska ansökan avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Överklagande senast den 1 november 2017, se bilaga (DV428).

Helén Leijon

Lena Nilsson

I domstolens avgörande har rådmannen Helén Leijon (ordförande) och tekniska rådet Lena Nilsson samt de särskilda ledamöterna Mats-Åke Bygdemark och Richard Holmgren deltagit.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - SLUTLIGT BESLUT I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens beslut ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från beslutets datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i beslutet.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och mil-

jööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. det beslut som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för beslutet och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens beslut som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden personligen eller genom ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av beslutet.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se